

OBSAH

Predhovor	5
<i>VÝVIN SLOVENSKEHO JAZYKA</i>	7
PRASLOVANSKÝ PÔVOD SLOVENČINY	9
Staršie teórie o pôvode slovenčiny	9
Historické hypotézy o pôvode slovenčiny	9
Teórie o nehomogénnom psl. základe slovenčiny	10
Teórie o homogénnom psl. základe slovenčiny	11
Poznámky k doterajším teóriám o pôvode slovenčiny	12
Migračno-integračná teória o psl. pôvode slovenčiny	14
Charakteristika psl. základu slovenčiny z jazykovo-zemepisného hľadiska v 9. storočí	17
Hlavné zmeny v praslovanskom základe slovenčiny v 10. storočí	22
Priebeh kontrakcie v slovenčine	23
Zánik a vokalizácia jerov	25
Zánik nosoviek <i>o</i> a <i>e</i>	32
Prehodnocovanie psl. prozodických vlastností v 10. storočí	35
FONOLOGICKÝ VÝVIN	38
Formovanie najstarších fonologických štruktúr	39
Vývin vokalizmu	42
Staršie zmeny krátkeho a dlhého vokalizmu	42
Vývin krátkych a dlhých foném /a/ — /ä/ a ich realizácií	42
Vývin krátkych a dlhých foném /o/ — /e/ a /ě/ a ich realizácií	45
Vývin krátkych a dlhých foném /u/ — /i/ a /y/	46
Mladšie zmeny krátkeho a dlhého vokalizmu	47
Priebeh dispalatalizácie vokálov	47
Vznik a vývin dvojhlások	48
Ustaľovanie vokalických štruktúr po rozpade párovej mäkkosti v konsonantizme	54
Vývin konsonantizmu	57
Staršie zmeny v konsonantizme	57
Staršie depalatalizácie spoluhlások	57
Palatalizovanie velár <i>k</i> , <i>g</i> , <i>ch</i>	59
Zmena <i>g</i> > <i>γ</i> > <i>h</i> v 12. storočí	61
Zmena obojperného <i>w</i> > <i>v</i> , <i>w/v</i>	64
Nové fonémy /dž/ a /f/ v slovenčine	65
Mladšie zmeny v konsonantizme	67
Asibilácia (zmena <i>d</i> ' > <i>dž</i> , <i>t</i> ' > <i>č</i>).	67

Mladšie depalatalizácie mäkkých párových a nepárových konsonantov	69
Zmeny na hranici morfém a slov	71
Vznik znelostnej neutralizácie	71
Vznik a vývin zdvojených konsonantov	73
Vývin spoluhláskových skupín	75
Zmeny v stavbe slabiky	76
Vznik zatvorených a otvorených slabík	76
Vývin slabičného <i>r, l</i>	77
Ustaľovanie kvantity a prízvuku	78
 MORFOLOGICKÝ VÝVIN	 82
Vývin gramatických kategórií	83
Menné gramatické kategórie	83
Slovesné gramatické kategórie	85
Z historickej morfematiky	88
Vývin koreňových morfém	88
Vývin gramatických morfém	91
Historická paradigmatica	96
Vývin vzorov podstatných mien	96
Životné podstatné mená mužského rodu	96
Vznik a vývin vzoru chlap	97
Vznik vzoru hrdina	99
Neživotné podstatné mená mužského rodu	99
Vznik a vývin vzoru dub	100
Vznik a vývin vzoru meč	101
Vývin vzorov podstatných mien ženského rodu	102
Vznik a vývin vzoru žena	102
Vznik a vývin vzoru ulica	103
Vznik a vývin vzoru kosť a dlaň	104
Vývin vzorov podstatných mien stredného rodu	106
Vznik a vývin vzoru mesto	106
Vznik a vývin vzoru pole	107
Osobitosti vo vývine vzorov podstatných mien	108
Vznik a vývin vzoru znamenie	108
Vznik a vývin vzoru pani	109
Zánik starých vzorov konsonantických kmeňov	110
Vývin vzorov prídavných mien	113
Zánik vzorov menného skloňovania prídavných mien	113
Vývin vzorov zloženého skloňovania prídavných mien	114
Vývin vzorov privlastňovacích prídavných mien	117
Stupňovanie prídavného mena	118
Vývin vzorov zámen	118
Osobné zámená	118
Privlastňovacie zámená	121
Ukazovacie zámená	122
Opytovacie zámená	123

Vývin zámena <i>veš</i> (<i>vša</i> , <i>vše</i>)	124
Vznik a vývin vzorov čísloviek	125
Vznik a vývin vzorov základných čísloviek	126
Radové, rozčleňovacie a podielové číslovky	128
Vývin slovesných vzorov	129
Zmeny v sústave slovesných vzorov	129
Vývin vzorov prítomného času	131
Zánik vzorov atematických sloviess	131
Vývin základných vzorov tematických sloviess	133
Vývin vzorov minulého času	137
Zánik vzorov nezložených tvarov minulého času	138
Vývin vzorov zložených tvarov minulého času	140
Ustálenie vzorov budúceho času	142
Vyjadrovanie slovesnej kategórie spôsobu	142
Vývin vzorov rozkazovacieho spôsobu	143
Vývin vzorov podmieňovacieho spôsobu	144
Vývin prídavných (participií)	145
Neurčitok a supínium	147
Neohybné slovné druhy	148
Vznik a vývin prísloviess	148
Predložky	149
Spojky	150
Citoslovciess	151
KAPITOLY O VÝVINE SLOVENSKEJ LEXIKY	153
Formy rozvoja lexiky starej slovenčiny	154
Z historickej slovotvorby	154
Vývin lexiky zdedenej z praslovančiny	159
Zánik slov praslovanského pôvodu	165
Prenikanie nedomácich slov v staršom období	168
Historická diferencovanosť slovenskej lexiky	174
Tematická diferencovanosť lexiky starej slovenčiny	174
Zemepisná diferencovanosť lexiky starej slovenčiny	177
<i>DIALEKTOLÓGIA A SLOVENSKE NÁREČIA</i>	183
VŠEOBECNÁ ČASŤ	185
Dialektológia ako vedná disciplína	186
Predmet dialektologického výskumu	189
Metódy dialektologického výskumu	190
Dialektologická heuristika a jej postupy	190
Jazykovedné metódy dialektologického výskumu	193
Areálový výskum dialektov	195
Kartografické spracovanie nárečí	201

SLOVENSKÉ NÁREČIA	207
Západoslovenské nárečia	207
Západoslovenský makroareál	207
Južný región západoslovenských nárečí	208
Základné areály	209
Záhorské nárečie	209
Trnavské nárečie	212
Piešťanské nárečie	215
Hlohovské nárečie	218
Pomedzné areály	221
Myjavské nárečie	221
Dolnonitrianske nárečie	223
Severný región západoslovenských nárečí	224
Základné areály	225
Dolnotrenčianske nárečie	225
Hornotrenčianske nárečie	228
Pomedzné areály	232
Dolnokysucké nárečie	232
Hornokysucké nárečie	233
Stredoslovenské nárečia	234
Stredoslovenský makroareál	234
Severozápadný región stredoslovenských nárečí	236
Základné areály	237
Dolnooravské nárečie	237
Stredooravské nárečie	240
Turčianske nárečie	242
Liptovské nárečie	244
Zvolenské nárečie	247
Hornonitrianske nárečie	250
Tekovské nárečie	252
Pomedzné areály	255
Hornooravské nárečie	255
Východoliptovské nárečie	256
Bánovské nárečie	257
Topoľčianske nárečie	258
Juhovýchodný región stredoslovenských nárečí	260
Základné areály	260
Hontianske nárečie	260
Novohradské nárečie	263
Ipeľské nárečie	266
Západogemerské nárečie	268
Stredogemerské nárečie	271
Pomedzné areály	274
Východogemerské nárečie	274
Horehronské nárečie	276
Východoslovenské nárečia	277
Východoslovenský makroareál	277
Západný región východoslovenských nárečí	278

Základné areály.	279
Spišské nárečie	279
Šarišské nárečie.	281
Abovské nárečie	283
Pomedzné areály	286
Podtatranské nárečie	286
Severošarišské nárečie	287
Východný región východoslovenských nárečí	288
Základné areály.	289
Zemplínske nárečie	289
Užské nárečie	292
Sotácke nárečie	294
NÁREČOVÉ TEXTY, MAPY, REGISTER A LITERATÚRA.	299
SKRATKY A ZNAKY.	335